

ЛОИҲАИ НОДИР, КИ СИМОИ МУОСИРИ ФАРҲАНГИИ ЎЗБЕКИСТОНИ НАВРО ИНЪИКОС МЕКУНАД

Президент Шавкат Мирзиёев 4 сентябр ба Маркази нави санъати муосири шаҳри Тошканд таширф оварда, бо шароити дар ин ҷо фароҳамгардида шинос шуд.

Маркази санъати муосир яке аз лоиҳаҳои пешсафи Бунёди рушди фарҳанг ва санъати Ўзбекистон мебошад. Бунёди он ташаббуси роҳбари давлат ва самарайи қорҳои пайгиронае аст, ки дар самти рушди фарҳанг, дастгирии муҳити эҷодӣ ва густариши ҳамкории байналмилалӣ фарҳангии кишвар амалӣ мегарданд.

Роҳбари давлат таъкид кард, ки мероси ғании фарҳангӣ ва таърихи пурифторхори халқӣ мо дар саросари ҷаҳон ба маъноӣ воқеӣ шавқмандии зиёдро бедор менамояд. Солҳои охир дар мамлакат ҷиҳати эҳё, ҳифз ва тарғиби ин сарвати бебаҳо қорҳои бонизом роҳандозӣ шудаанд.

Ҳамзамон, Президент зарурати рушди пайгиронаи санъати муосиро низ ёдовар намуд. Санъати муосир ҷаҳонбинӣ, ҷустуҷӯҳои эҷодӣ ва иқтидори созандаи насли имрӯзро инъикос намунада, дар густариши муқоламаи фарҳангӣ бо ҷомеаи ҷаҳон ва таҳкими минбаъдаи симои фарҳангии Ўзбекистони Нав имкониятҳои муҳим фароҳам меорад.

Аз ҳамин нуктаи назар, Маркази нави санъати муосир бояд ба як майдони боз барои эҷодкорон, куракторҳо, муҳаққиқон ва ҷавонон, инчунин ба маконе табдил ёбад, ки устодони санъати муосирӣ мамлакат ва хориҷи кишварро ба худ

ҷалб мекунад. Дар ин ҷо ташаккул ёфтани ғояҳои наву, робитаҳои касбӣ ва лоиҳаҳо, ки иқтидори фарҳангии кунунии Ўзбекистонро дар арсаи байналмилалӣ муаррифӣ мекунанд, хеле муҳим аст.

Дар Ўзбекистон ин марказ аввалин муассисаи давлатист, ки ба санъати муосир ихтисосонида шудааст. Ҳамзамон, он аз рӯйи миқёси баҳам овардани фаъолияти намоишӣ, таълимӣ, таҳқиқотӣ ва маърифатӣ нахустин маҷмааи фарҳангӣ дар Осиёи Марказӣ мебошад.

Маркази нави дар бинои таърихӣ, ки соли 1912 бар асоси лоиҳаи меъмор Вилһелм Гейнзелман бунёд гардидааст, ҷойгир шудааст. Нахуст дар ин ҷо депои трамвай ҷойгир буд ва баъдан бино ҳамчун нуруҳои барқи дизелӣ истифода шудааст.

Консепсияи меъморӣ бозсоии бино аз ҷониби бюрои «Studio KO»-и Фаронса таҳия шудааст. Дар раванди навсозӣ симои таърихӣ ва хусусиятҳои хоси меъморӣ саноятҳои иншоот ҳифз гардидааст. Ҳоло бино ба талаботи макани муосири фарҳангӣ мутобик қарда шудааст.

Президент аз майдонҳои намоишӣ ва таълимӣ, минтақаҳои ҷамъиятии марказ дидан кард. Дар маҷмаа барои баргузориҳои вохӯрӣ ва барномаҳои оммавӣ

майдонҳо, мағозаи консептуалӣ ва тарабхона ташкил гардидааст. Дар китобхонаи ихтисосонидашуда ва бойгонии таҳқиқотӣ, ки барои доираи васеи ҷомеаи пешбини шудааст, адабиёт ва маводи маъруф ба санъат, фарҳанги визуалӣ ва назарияи интиқодӣ ҷамъоварӣ шудаанд.

Дар марказ намоишгоҳ, лексия, суҳбат ва муҳокимаҳои кушод, намоишҳои филмҳо, концерт, перформансҳо, устохонаҳои эҷодӣ ва барномаҳои арт-резиденсия баргузор хоҳанд шуд. Ин барномаҳо ба дастгирии эҷодкорон, куракторҳо, муҳаққиқон ва мутахассисони ҷавони маҳаллӣ, ҷорӣ намудани таҷрибаҳои нави касбӣ ва фароҳам овардани имкониятҳо барои бо санъати муосир бештар ошно гардидаи доираи васеи ҷомеаи нигаронида шудаанд.

Ба муҳити доимоамалкунандаи эҷодӣ ва касбӣ табдил ёфтани марказ аҳамияти хос дорад. Дар ин ҷо эҷодкорони ҷавон лоиҳаҳои худро пешниҳод мекунанд, муҳаққиқон ва минбаъда ва маводи бойгонӣ қор мебаранд, аҳли ҷомеа бошад, тавассути барномаҳои таълимӣ, ҷорӣбарномаҳои фарҳангиву маърифатӣ ва мулоқоти бевосита бо ҷомеаи эҷодӣ, бо санъати муосир аз наздик шинос мешаванд.

Чунин инфрасохтор ба вазифаҳои сисбати давлатии соҳаи фарҳанг дар самти фароҳам овардани шароит барои

намоён кардани иқтидори зехнӣ ва эҷодии ҷавонон, рушди иқтисодиёти эҷодӣ, баланд бардоштани сифати таҳсилоти гуманитарӣ ва таҳкими минбаъдаи ҳамкории байналмилалӣ қомилан мувофиқат мекунанд.

Маҷмааи фаъолияти худро бо аввалин намоишгоҳи байналмилалӣ таҳти унвони «Hikmah» («Ҳикмат») оғоз менамояд. Намоишгоҳ ба мавзӯҳои доғиш, мероси маънавий ва хотираи фарҳангӣ, инчунин ҳамбастагии анъанаҳои таърихӣ бо санъати муосир бахшида шудааст.

Дар экспозицияи намоишгоҳ 11 асари мусаввиронӣ маъруф, аз ҷумла асарҳои, ки махсус барои ин лоиҳа офарида шудаанд, ҷой мегиранд. Дар Ўзбекистон бори аввал ба намоиш гузошта шудани инсталляцияе аз маҷмааи Осорхонаи Соломон Р. Гуггенхайми шаҳри Нью-Йорк қобили таваҷҷуҳ аст.

Марказ ҳамкорои бо муассисаҳои пешрафтаи фарҳангии хориҷӣ низ густариш медиҳад. Осорхонаи Гуггенхайм ва Осорхонаи миллии санъати Осиё дар ИМА, ташкилотҳои «Tate» ва «Delfina Foundation»-и Британияи Кабир, Маркази Помпидуи Фаронса ва Шӯрои Санъати Корея аз ин ҷумлаанд.

Ба роҳбари давлат дар бораи барномаҳои минбаъдаи намоишгоҳӣ, таълимӣ ва таҳқиқотӣ марказ маълумот дода шуд. Таъкид гардид, ки макони наву ба рушди муҳити касбӣ, муаррифии васеи эҷодкорони Ўзбекистон дар арсаи байналмилалӣ ва таҳкими робитаҳои фарҳангии кишварамон бо давлатҳои хориҷӣ мусоидат хоҳад кард.

Президент зарурати ба як фазаи боз ва зиндаи эҷодӣ барои ҷавонони эҷодкор, ҷомеаи касбӣ ва доираи васеи аҳоли табдил додани марказро таъкид намуд. Ба густариши робитаҳои байналмилалӣ, ҷалби намоёндогони маъруфи санъати муосир ба кишвар ва дастгирии лоиҳаҳои нави эҷодкорони маҳаллӣ диққати махсус дод.

Лоиҳа ба мустаҳкамсозии дипломатияи фарҳангӣ, ташаккули симои муосирӣ пойтахт ва муаррифии бештари Ўзбекистони Нав ҳамчун мамлакате, ки дорои мероси ғании фарҳангӣ буда, ҳамзамон ба ғояҳои муосир, ҷустуҷӯҳои эҷодӣ ва муқоламаи байналмилалӣ боз аст, хидмат хоҳад кард.

Қушодашавии расмӣ марказ 6 сентябр ба нақша гирифта шудааст.

Ў.А.

Сурати Хидмати матбуоти
Президенти Ҷумҳурии
Ўзбекистон.

БА ИШТИРОҚДОРНИ КОНФРОНСИ ҶАҲОНИИ XII АЪЗОИ ҶАВОНИ ПАРЛАМЕНТҲОИ ИТТИҲОДИ БАЙНИПАРЛУМОНӢ

Муҳтарам, аъзои парламент ва иштирокдорони конфронс!

Хонумҳо ва ҷавонон!
Имрӯз аз табрики самимиона ва таманнои орзуҳои нақӯи худ ба Шумо, ҷавонони парламентарӣ ба муносибати баргузориҳои ин ҷорабинии бонӯфӯз, ки бо сухани худ, овози далеронаи хеш вориди майдони сибсат мешавад, бениҳоят хурсандам.

Ба шаҳри қуҳан ва ҳамешаҷавони Самарқанд – пуле, ки тӯли ҳазорсолаҳо тамаддун, халқ ва ғояҳои ба ҳам мепайвандад, хуш омадед!

Бори аввал дар мамлакатаи мо баргузор гардидаи ин анҷумани сатҳи баландро арзёбии бузургии ҷомеаи байналмилалӣ ба ислохоти бебозгашти демократие медонем, ки дар Ўзбекистони Нав амалӣ мешаванд. Бовар дорам, ки мулоқоти имрӯза, монанди Ассамблеяи 150-уми ҷашнии Иттиҳоди байнипарлумонӣ, ки соли гузашта дар Тошканд баргузор гардид, ба ҳамоише табдил меёбад, ки дар он андешаҳои ҷолиб, ғояҳои наву таҷрибаҳои муҳим пешбарӣ мешаванд.

Меҳмонони азиз!
Анҷумани байналмилалӣ Самарқанд дар шароити мураккабе баргузор мешавад, ки ихтилофоти глобалии ҷаҳон амиқтар гардида, нооромӣ ва нуктаҳои даргирии мусаллаҳона меафзоянд.

Пӯшида нест, ки тағйирёбии иқлим, нобаробарии иқтисодӣ, ноустувории иқтимоӣ ва бӯхрони маънавият сабди роҳи рушди тамоми башари таърир мегарданд.

Аз ин рӯ, ба рӯзномаи конфронс ворид намудани мавзӯи «Барои ҳама барқарорсозии ҳуқуқҳои инсон, адолат ва шаъну шараф дар замони ҳозир» аҳамияти хоса дорад.

Мутаассифона, дар саросари сайёра беш аз 500 миллион қудак ва ҷавон дар минтақаҳои даргирии низозҳои мусаллаҳона зиндагӣ мекунанд, аз ҳар панҷ ҷавон як нафар ва аз ҳар се духтар ду нафар аз имкони таҳсил маҳруманд.

Дар ҷунин шароити душвор ҳамчун киши фаъолтарин ва ташаббусқор ба саҳна баромадани ҷавонони ҷаҳон шоииста таҳсин аст.

Дӯстони азиз!
Дар Стратегияи «Ўзбекистон – 2030» ғамхорӣ ба насли ҷавон ва пурра намоён кардани дониш ва иқтидори онҳо ҷун самти афзалиятнокии сибсати давлатӣ муайян шудааст.

Қариб 56 ғоизи 39 миллион аҳолии кишварро ҷавонон ташкил медиҳанд ва ин муносибати дарозмуддат ва роҳхалҳои ҳамаҷонибаро ба зарурати ҳаёти табдил медиҳад.

Солҳои охир, дар натиҷаи ислохоте, ки ба рушди сармоияи инсонӣ нигаронида шудаанд, барои рушди ҳамаҷониба ва дар муҳити рақобати ҷаҳонӣ ҷойҳои муносибро ишғол намудани ҷавонон имкониятҳои бузург фароҳам гардидаанд.

Бояд махсус таъкид кард, ки дар кишвари мо низоми қомилан нави қор бо ҷавонон ва дастгирии онҳо – низоми ҳадафманд ва амудӣ роҳандозӣ шудааст.

Шумораи писарону духтарони мо, ки дар муассисаҳои пешрафтаи таълими олиӣ – шомили садгонаи бехтарини ҷаҳон таҳсил мегиранд, аз 3,5 ҳазор нафар афзуд, ҳиссаи олимони ҷавони доғи дарғаҷи илмӣ ду баробар зиёд гардид, ки ин ҳама моро хурсанд менамояд.

Ба 35 ғоиз расидани ҳиссаи ҷавонон дар сафи соҳибқорон низ аз табдил ёфтани онҳо ба нури пешбарандаи рушди иқтисодӣ гувоҳӣ медиҳад.

Парламентҳои ҷавонони назди Палатаи қонунгузорӣ ва Сенати Олий Маҷлис барои намоёндогони ояндаи халқ мактаби таъриба мебошад.

Дар интиҳоботи соли 2024 ба ҳайси аъзои маҷмоти намоёндагӣ интиҳоб шудани қариб 200 ҷавон низ натиҷаи нағониҳо дар ҳаёти сибсӣ мо ҳастанд.

Чунин дастовардҳо аз ҷониби ҷомеаи байналмилалӣ низ муносиб эътироф мешаванд. Аз ҷумла, Ўзбекистон аз рӯйи таъбири босуръати Стратегияи «Ҷавонон – 2030»-и Созмони Миллали Муттаҳид дар қатори 10 давлати пешсафи ҷаҳон ҷой гирифт.

Инчунин, дар Индекси ҷаҳонӣ рушди ҷавонон ҳамчун кишваре эътироф шуд, ки босуръат рушд мекунанд.

Муҳтарам хонумҳо ва ҷавонон!
Мо аз қабули Қатъномаи Самарқанд дар бораи ҷавонон ва наслҳои оянда дар доираи Иттиҳоди байнипарлумонӣ, ки ба густариши минбаъдаи иштироки ҷавонон дар идорақунии давлат ва ҷомеаи нигаронида шудааст, истикбол менамоем.

Ҳамзамон, барои тақдими платформаи махсус ҷиҳати мубодилаи таҷрибаи пешрафтаи худ дар самти намоён кардани иқтидори ҷавонон омодагии худро иғзор менамоем.

Аз ғурсат истифода бурда, шуморо ба Конгресси байналмилалӣи ҷавонон «Мулоқоти наслҳо», ки соли оянда дар Ўзбекистон баргузор мегардад, даъват менамоем.

Пешвои барқамоли азиз!

Агар бигӯем, ки дар симои шумо дӯстони хайрҳои Ўзбекистони Нав, сафирони ҳамбастагӣ ва ҳамкорои мебинем, ҳақиқати ҳол хоҳад шуд.

Бовар дорам, ки мулоқоти муҳохисаҳои доираи конфронс дар фазаи ошқоро ва созанда баргузор гардида, ҳуҷҷатҳои, ки дар Самарқанд тасдиқ мешаванд, ба таҳкими сулҳи ҷаҳонӣ мусоидат менамоянд.

Шуморо бори дигар самимиона табрик гуфта, ба ҳамаатон саламати мустаҳкам, нуру ва ғайрати пойдор ва дар фаъолияти пурмасъулият қомебҳои наву таманно менамоем!

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Президенти Ҷумҳурии
Ўзбекистон

НИЗОМИ ОМОДАСОЗИИ КАДРҲО ВА РУШДИ КАСБӢ ДАР СОҲАҲОИ ТИБ ВА ДОРУСОЗӢ ТАКМИЛ МЕЁБАД

Президент Шавкат Мирзиёев бо муаррифии пешниҳоди оид ба тақмил додани низоми тайёр кардани кадрҳо дар соҳаҳои тиб ва дорусозӣ, аз рӯйхати давлатӣ гузаронидаи онҳо ва таълими пайвастаи касбӣ шинос шуд.

Дар мамлакат бобати трансформацияи низоми тандурустӣ, бехтар намудани сифати ёрии аввалияи тиббӣ, тавсеаи имкониятҳои клиникаҳои муосир ва таҳсиш қорҳои васеъмёкёи амалӣ мешаванд. Ин тағйирот дар асоси талаботи замони бознигарӣ кардани низоми омодасозии кадрҳо барои соҳаҳои тиб ва фарматсевтика тоқозо менамояд.

Аз ин рӯ, аз бозомӯзии донишҳои назариявӣ ба ташаккули салоҳияти ба малақаҳои амалӣ равона намудани таълими тиббӣ, ба меъёрҳои байналмилалӣ мутобик кардани барномаҳои таълимӣ, арзёбии ҳолисонаи дониш ва малакаи мутахассисон, инчунин, офаридаи низоми ғяноае, ки рушди касбиро дар тамоми даврҳои фаъолияти меҳнатӣ таъмин менамояд, ҷун ҳадаф муқаррар гардидааст.

Дар тақдирот, пеш аз ҳама, масъалаҳои тақмили низоми омодасозии кадрҳо дар соҳаҳои тиб ва дорусозӣ баррасӣ шуданд. Пешниҳоди дар асоси тавсияҳои донишгоҳҳои Қомбӯрич, Пенсилвания ва Ҳарвард, бо иштироки мутахассисони байналмилалӣ ва маҳаллӣ таҳия шудаанд.

Минбаъд параметрҳои қабули боргоҳҳои таълими тиббӣ дар асоси эҳтиёҷи воқеии минтақа ва муассисаҳои тиббӣ, инчунин бо назардошти нораззоии кадрҳо ташаккул дода мешаванд. Фармоиши давлатӣ аз рӯйи самтҳо аз ҷониби Вазорати ҳифзи тандурустӣ тасдиқ мегардад.

Аз соли таҳсили 2027/2028 ба ҷойи самти «Қори табобатӣ» ҷорӣ намудани барномаи шашсолаи бақалаври «Тибби умумӣ» пешниҳод мешавад. Донишҷӯён пас аз панҷ соли таҳсил, як сол аз омодагии пурраи амалӣ меғузаранд. Ҳатмқунандагоне, ки барномаҳо бомуваффақият хатм мекунанд, барои оғози фаъолият ба ҳайси шифокори оилавӣ имкон пайдо менамоянд.

Ба омодасозии кадрҳо дар соҳаи тиббӣ оилавӣ диққати махсус дода мешавад. Дар поликлиникаҳои оилавӣ барои дар як вақт таҳсил гирифтани ва таъриба андӯхтани резидентҳо имкон фароҳам мегардад. Омода кардани мутахассисони соҳаҳои маҳдуд марҳила ба марҳила ба низоми резидентура гузаронида шуда, магистратура асосан ба тайёр кардани кадрҳои илмиву педагогӣ равона карда мешавад.

Дар омодасозии кадрҳои миёнаи тиббӣ низ равишҳои наву ҷорӣ мегарданд. Нақшаи парасторони дорони маълумоти олий ҳамчун ёвари наздики ши-

фокор дар равандҳои таҳсиш, табобат ва пешгирии бемориҳо баланд бардошта мешавад.

Таҳсилоти фарматсевтӣ бо истеҳсолот боз ҳам қарибтар қарда мешавад. Дар асоси эҳтиёҷи қорхонаҳо таҳсилоти дуалӣ густириш ёфта, афзунсозии ҳиссаи машғулотоҳои амалӣ, инчунин ҷалби донишҷӯён ба тамоми равандҳо – аз истеҳсоли воситаҳои доругӣ то назорати сифат ва стандартизацияи пешбинӣ шудааст.

Қисми дигари муаррифии ба ҷорӣ намудани низоми бақадригирии давлатии қорамандони соҳаҳои тиб ва дорусозӣ бахшида шуд.

Бо мақсади таъмини сифат ва беҳаттарии хидматрасониҳои тиббӣ, ки ба аҳоли пешниҳод мегарданд, низоми арзёбии мустақили дониш ва омодагии амалии мутахассисон ҷорӣ мешавад.

Фехристи ғяноаи эҷодӣ, ки тамоми қорамандони соҳаҳои тиб ва фарматсевтикаро фаро меғард, ташаккул меёбад. Он бо 16 пойгоҳи иттилоотӣ ҳамгиро гардида, барои дар як ҷой ҷамъ овардани маълумоти маъруф ба таҳсилот, таҳассус ва фаъолияти касбии мутахассис имкон фароҳам менамояд.

Аз соли 2027 ба таври ихтиёрӣ ва аз соли 2030 ба таври ҳатмӣ ҷорӣ намудани барӯйхатгирии давлатӣ пешниҳод мегардад. Баъдан, мутахассисе, ки аз

рӯйхати давлатӣ нагузаштааст, наметавонад ба фаъолияти тиббӣ ё фарматсевтӣ машғул шавад.

Баҳогузорӣ марҳила ба марҳила – аз фанҳои бунёдӣ ва клиникаи оғоз гардида, силас аз рӯйи ихтисос амалӣ мешавад. Барои ин бонки ғяноаи тест ва супоришҳо, инчунин пойгоҳҳои муосири симулясионӣ таъсис меёбад. Барои мутахассисоне, ки аз имтиҳон гузашта наметавонанд, имкони аз наву супоридан тақдим мегардад.

Ҳамчунин, ҳавасманд кардани қорамандоне, ки ба таври ихтиёрӣ, барвақтар ба низоми наву меғузаранд, пешбинӣ шудааст. Ба шифокорон ва қорамандони соҳаи дорусозӣ, ки дорои маълумоти олий ҳастанд ва имтиҳонро бомуваффақият супорида, ба фехристи давлатӣ ворид шудаанд, то панҷ баробари ҳадди ақали музди меҳнат, ба қорамандони миёнаи тиббӣ ва фарматсевтӣ бошад, то 2,5 баробари ҳадди ақали музди меҳнат пардохт намудани иловапулӣ пешниҳод гардид.

Барои ташкили қорҳои барӯйхатгирии давлатӣ ва арзёбии малакаи мутахассисон фаъолияти маркази алоҳида роҳандозӣ мешавад.

Дар муаррифии масъалаҳои тақмили низоми таълими пайвастаи касбии қорамандони соҳаи тиб ва дорусозӣ низ баррасӣ шуданд.

рои аккредитацияи байналмилалӣ ба даст омадаанд, ҷорӣ қарда мешавад.

Пешниҳоди гардид, ки Маркази рушди муттасили касбӣ таъсис дода шуда, ба он вазифаҳои таъмини сифати таълим, аккредитацияи провайдер ва барномаҳо, инчунин ҷорӣ намудани стандартҳои муосир воғузор қарда шаванд. Дар барномаҳои таълими касбӣ ба бемориҳое, ки дар байни аҳоли бештар паҳн шуда, хатарӣ баланди фавт доранд, диққати махсус дода мешавад. Дар ҳамкории бо шарикони пешсафи хориҷӣ дар самтҳои кардиология, ёрии таълилии тиббӣ ва онкология барномаҳои муосир таҳия мегарданд.

Президенти кишвар ҳамчун низоми ғяноаи ба ҳам алоқаманд ташаккул додани таҳсилоти тиббӣ, арзёбии мустақилна, барӯйхатгирии давлатӣ ва рушди муттасили касбири муҳим арзёбӣ намуд.

Ба масъулон аз рӯйи марҳила ба марҳила ҷорӣ кардани тартиботи наву, ба таври васеъ таъбиқ намудани стандартҳои байналмилалӣ, инчунин, пеш аз ҳама, ба баланд бардоштани сифати хизматрасони тиббӣ ва таълими бехатарии беморон мусоидат намудани тағйироти таъбиқшаванда супоришҳо дода шуд.

Ў.А.

Фестивали анъанавии байналмилалии тоқпарварӣ ва шаробпазии «Сайли ангур-2026» дар шаҳраки Заркенти ноҳияи Паркент баргузор гардид. Фестивале, ки аз ҷониби ҳокимияти вилояти Тошканд бо дастгирии Кумитаи сайёҳӣ ташкил гардид, барномаи ғании қорӣ ва фароғатиро дар бар гирифт.

ТОҚПАРВАРӢ – ФАҲРИ ВИЛОЯТ

Дар вилояти Тошканд барои тоқзорҳо 19 ҳазор гектар замин ҷудо карда шудааст. Хар сол тақрибан 50 ҳазор тонна маҳсулот ба 15 кишвар содир карда мешавад. Солҳои наздик майдони заминҳои барои парвариши ангур пешбинӣшуда ба таври назаррас зиёд карда мешавад.

Дар ноҳияи Паркент соҳибкорон ба соҳаи меҳмоннавозӣ фаъолона сармоягузорӣ мекунанд. Яке аз намунаҳои чунин сармоягузориҳои дарозмуддат – маркази наватсисии истироҳати оилавии «Silver Valley Family Adventures» дар Қумушқон мебошад.

Барномаи хеле ғаний ва ҷолиби фестивали намоёндогони дипломатӣ, сомонҳои байналмилалӣ, инчунин доираҳои соҳибкории Ҷумҳурии Корея, Сербия, Сингапур, Индонезия, Русия, Қазоқистон, Беларус, Гурҷистон ва Озарбойҷонро ҷалб намуд. Сайёҳони дохилӣ ва хориҷӣ ва истеҳсолкунандагони пешсафи шароб аз кишварҳои дуру наздик намоиши маҳсулоти ҳунармандон, барномаи ситораҳои эстрада, гурӯҳҳои кудакона ва фольклорӣ, таомҳои миллиро қадр намуда, наваҳои гуногуни ангурро ҷашиданд.

– Хушҳолкунанда аст, ки фестивал илм ва соҳаи меҳмоннавозиро ба таври оқилона ба ҳам пайваст, – меғӯяд номзоди илмҳои кишоварзӣ, омӯзгори кафедраи мевапарварӣ ва тоқпарварии Донишгоҳи давлатии аграрии Тошканд Шойра Валиева. – Мо дастовардҳои бузург ва анъанавҳои дорем, ки решаҳои онҳо ба гузашта мерасанд ва ба парвариши наваҳои гуно-

гуни ангур вобастаанд. Дар ин ҷо ҷи гуна метавон олимп-селекционер, Қаҳрамони Ёзбекистон Тоҷибой Ризоев ва офарандаи наваи машҳури ангури «Ризомат» Ризомат Мусамухамедовро ба ёд наовард. Дастовардҳои илмӣ метавон ба бод рӯшд дод, бехтарин таҷрибаҳоро дар амал татбиқ кард ва аз таҷриба қардан натарсид.

Имкониятҳои соҳаи босуръат рушдбанди парвариши ва қоркарди ангур, ки бо дастгирии ҳамаҷонибаи давлат пеш меравад, хеле бузур-

ганд. Ин яке аз самтҳои ондодортарини баҳии кишоварзӣ мебошад.

Дар натиҷаи фестивал, ки онро зиёда аз 500 ҳазор сайёҳони дохилӣ ва меҳмон аз хориҷи кишвар тамошо қарданд, тоқпарварон ва қорхонаҳои қоркард бо ифтихорномаҳо ва тухфаҳои арзишманд сарфароз гардониданд шуданд.

Т. МИРҲАҲӢЕВ,
вилояти ТОШКАНД.

Аксбардор:
Рашид ГАЛИЕВ.

САМАРҚАНД – МИНБАРИ ҶАҲОНИИ АЪЗОИ ҶАВОНИ ПАРЛУМОНҲО

Дар конфронси бонуфузи байналмилалӣ, ки тахти унвони «Барои барқарорсозии ҳуқуқи инсон, адолат ва шаъну шараф дар замонҳои ноором» баргузор шуд, тақрибан 250 нафар иштирокдор аз 58 кишвари ҷаҳон ва намоёндогони 11 созмони байналмилалӣ иштирокдоранд. Ин ҷорабинӣ ифодаи амалии ташаббусҳои муҳимест, ки аз ҷониби Президенти Ёзбекистон оғоз ёфта, ба густариши иштироки фаъоли ҷавонон дар ҳаёти ҷомеа ва давлат, тақвияти нақши онҳо дар фаъолияти парлумон ва рушди муқолама ва ҳамкории ҷаҳонӣ байни намоёндогони насли ҷавон нигаронида шудаанд.

Раиси Сенати Олий Маҷлиси Танзила Норбоева паёми табриқии Президент Шавкат Мирзиёевро ба иштирокчиёни он қироат кард. Ба гуфтаи ӯ мундариҷа ва моҳияти асосии паёми табриқиро тақвияти иштироки фаъоли ҷавонон дар равандҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои онҳо, амалӣ кардани имкониятҳои ҳамчун омилҳои муҳими рушди устувор ва ояндаи озоишта ташкил мекунанд.

– Дар муҳити мураккаби геополитикии имрӯз ба масъалаҳои дипломатияи парлумонӣ, муқолама ва густариши иштироки ҷавонон дар равандҳои сиёсӣ таваҷҷӯҳи махсус зоҳир карда мешавад. Дипломатияи парлумонӣ бояд ҷавоноронро на ҳамчун объекти сиёсат, балки ҳамчун ҳаммуаллифони баробарҳуқуқи қарорҳо бубинанд, – изҳор намуд Т.Норбоева. – Боиси қайд аст, ки таваҷҷӯҳ ба густариши иштироки ҷавонон дар ҳаёти давлату ҷомеа ва ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои онҳо дар Ёзбекистон аз ҷониби аъзои парлумонҳои хориҷӣ низ махсусан

эътироф карда мешавад. Аз ҷумла, он далел, ки манфиатҳои ҷавонон ҳамчун яке аз самтҳои афзалиятнок дар Конституцияи навшуда, Стратегияи «Ёзбекистон - 2030» ва дигар ҳуҷҷатҳои стратегӣ муайян шудаанд, сазовори баҳои баланд гардид.

Гуфта шуд, ки бо ташаббуси Президент таъсис гардидани Парлумони ҷавонон дар назди ду палатаи Олий Маҷлиси дар соли 2020 ҳамчун механизми муҳим барои густариши иштироки ҷавонон дар раванди қонунгузорӣ, пешниҳод ва ташаббусҳои онҳо ба минбари парлумон ва тақмили минбаъдаи сиёсати ҷавонон хидмат мекунад.

Раиси Палатаи қонунгузори Олий Маҷлиси Нурриддин Исмоилов зимни суҳбатҳои дар бораи аҳамияти таваҷҷӯҳ ба масъалаҳои ҷавонон дар кишвари мо ибрози ақида намуд.

– Шақли олии аҳолиро диҳии ҷавонон иштироки онҳо дар раванди қабули қарорҳо мебошад. Барои ин мақсад, механизмҳои институционалии қор бо ҷавонон дар фаъолияти парлумон қорӣ карда шудаанд. Парлумони ҷавонон дар назди палатаҳои Олий

Маҷлиси ҳамчун пули муносиб байни ҷавонон ва парлумон хизмат мекунанд. Ҷавонон на танҳо қонунҳо меомӯшанд, балки имкон доранд, ки ташаббусҳои худро ба раванди қонунгузорӣ ворид кунанд, – иброз қард Н. Исмоилов.

Тулия Эксон, президенти Иттиҳоди байнипарлумонӣ таъкид кард, ки имрӯз овози ҷавонон дар равандҳои қабули қарорҳои муҳим дар сатҳи байналмилалӣ аҳамияти бештар пайдо мекунад, муқолама, мубодилаи таҷриба ва ҳамкории парлумони ҷавон аз кишварҳои гуногун барои ташаккули равишҳои наф ҷиҳати ҳалли мушкилоти ҷаҳонӣ имрӯз хидмат мекунанд.

– Имрӯз дар ин мулоқот бештар суҳбат дар бораи сулҳ, амният, ҳуқуқи инсон ва ояндаи ҷавонон ва кӯдакон меравад. Аммо набояд қудаконро, ки қурбонии ҷанг ва таҷовуз шудаанд, фаромӯш кард. Ба ҳодисаи дар мактаби Шаҷарӣ Тайиб дар Миноб рухдода ишора намуда, онро яке аз фоҷиаҳои дардақи марбут ба низоҳои охир арзёбӣ кард, – гуфт узви маҷлиси Шӯрои Исломи Эрон Заҳро Худододӣ. Ба гуфтаи ӯ дар он 268 нафар шахрван-

дони озоишта, аз ҷумла до-нишомӯзон ва муаллимони як ҷанини ҷони худро аз даст доданд.

З.Худододӣ афзуд, ки агар қудак дар синфхона бехатар набояд, пас ки дар ин ҷаҳон воқеан бехатар аст? Агар мактаб, ки бояд пас аз ҳона барои қудак бехатартарин ҷой бошад, ба макони марг табдил ёбад, пас ҷи гуна мо метавонем дар бораи «тартиботи байналмилалӣ, ки бар асоси қонун асос ёфтааст» суҳбат кунем?

Дар рӯзи аввали конфронси Самарқанд як қатор масъалаҳои муҳим, аз ҷумла ҳуқуқи инсон ва иштироки сиёсӣ ҷавонон, адолати иҷтимоӣ, амният, рақамӣ, маориф ва қор шоиства, фаъолияти сиёсӣ ҷавонзонан, инчунин нақши парлумонҳо дар ҳалли мушкилоти ҷаҳонӣ дар меҳвари баррасихо қарор дода шуд.

Баъд ҷорабинӣ дар иҷлосияҳои алоҳида ба қорӣ худ идома дод. Дар иҷлосияи 1-ум, ки тахти унвони «Ҳифзи ҳуқуқи ҷавонон дар замонҳои низо» баргузор шуд, дар бораи он суҳан рафт, ки ҷавонон дар замонҳои низо бо таҳдидҳои махсусан ҷиддӣ рӯбарӯ мешаванд ва зӯрварӣ барин иллат ҳуқуқи асосии онҳоро поймол мекунад, боиси қудидани маҷбурӣ, аз даст додани дастрасӣ ба таҳсил ва воситаҳои дигари зиндагӣ мегардад. Дар иҷлосияи масъалаҳои таъмини амният ва муносибати башардӯстона бо ҷавонон тибқи қонуни байналмилалӣ башардӯстона, ҳифзи онҳо аз ҷалб ба истисмор дар низоҳои мусаллаҳона, инчунин зӯрварии ҷинсӣ ва нақши парлумонҳо дар таъмини ин ҳуқуқҳо баррасӣ гарди-

данд.

Дар иҷлосияи дигари рӯзи аввал масъалаи «Таъмини ҳуқуқи рақамӣ дар асри рақамӣ» баррасӣ шуд. Гуфта шуд, ки рушди технологияҳои наф мушкилоти наф ҳуқуқиро ба вуҷуд меорад, ки ҳангоми қабули Ёломиаи ҷаҳонӣ ҳуқуқи башар дар соли 1948 тасаввурнашаванда буданд. Аммо ҳоло бо афзоиши фаъолияти ҷавонон дар интернет ваъ тағйир ёфтааст, барои ҳамин механизмҳои ҳифзи онҳо ва танзими ин соҳа масъалаи муҳим ба ҳисоб меравад.

Дар ин иҷлосияи масъалаҳои таъмини дастрасӣ ба технологияҳои рақамӣ, амният ва маҳфияти он-лайн, муҳофизат аз маълумоти бардурӯғ ва қасдан ғумроҳкунанда, таъмини гузариши бефосилаи ҷавонон ба таҳсил, рушди маълаҳои қасбӣ ва шугл дар ҷаҳони рақамӣ рӯзафзун ба доираи бахсу баррасӣ қашида шуданд.

Дар пайи он масъалаи «Таъмини устувории иқлим барои наслиҳои кунунӣ ва оянда» мавриди муҳокима қарор гирифт.

Дар пайи иҷлосияҳои байни парлумонҳои ҷавон мулоқотҳо роҳандозӣ гардиданд. Дар он ҷавонон андеша ва ташаббусҳои худро дар бораи масъалаҳои мубрами ҷаҳони муосир баён қарданд. Инчунин, роҷеъ ба таҷриба дар бораи таъмини ҳуқуқи инсон ва шаъну шараф, тақвияти принципҳои сулҳ ва адолат, инчунин ба даст овардани рушди устувор мубодила сурат гирифт.

Мирасрор АҲРОРОВ,
ҳабарнигори
«Овози тоҷик».

САМАРҚАНД.

ИНШООТИ НАВИ ОБРАСОНӢ ДАР ДУ НОҲИЯ

Дар вилояти Сурхондарё татбиқи лоиҳаи бузурге, ки ба бехтар намудани таъминоти аҳоли бо оби ошомидани равона шудааст, идома дорад.

Арзиши умумии лоиҳаи соли 2021 оғозгардидаи он 287 миллион долларро ташкил медиҳад.

Ҳадафи асосии лоиҳа интиқоли оби обанбори Тӯпаланг ба митақаҳои гуногуни вилоят ва фароҳам овардани низоми муосири таъминоти об мебошад. Дар доираи он қашидани 380,2 километр лӯлаи абрасонӣ, сохтмони иншооти дорои иқтидори тозакунии 200 ҳазор метри мукааб об дар як шабонарӯз, инчунин бунёди иншооти захира ва пасткунии фишори об пешбинӣ шудааст.

Яке аз марҳилаҳои муҳими лоиҳа дар ноҳияи Шеробод ба анҷом расид. Дар ин ҷо 23,3 километр шабакаи оби нӯшоқӣ сохта шуда, иншооти муосири захира ва тақсими об мавриди истифода қарор гирифт.

Акнун оби обанбори Тӯпаланг тавассути шабакаи наф маҳаллаҳо ва хонаҳои истиқоматии ноҳия расонида мешавад.

Ин тағйирот барои аҳолии ноҳия аҳамияти қалон дорад.

Пештар дар баъзе минтақаҳо барои таъмини хонадонҳо бо оби ошомидани аз ҷоҳои махсуси захиравӣ истифода мешуд. Ба сокинон лозим меомад, ки обро харидорӣ намуда, дар ҳона захира кунанд ё оби ҳафтае як маротиба овардашударо истифода баранд.

Бо ба истифода супорида шудани шабакаи наф, таъминоти об аз манбаъ то истеъмолкунанда тавассути низо-

ми ягона ба роҳ монда мешавад.

Дар доираи лоиҳа на танҳо лӯлаҳои обгузар, балки як қатор иншооти зарурӣ барои қабул, захира ва тақсими об сохта мешаванд. Ин имкон медиҳад, ки об ба истеъмолкунандагон мунтазам расонида шавад.

Дар ноҳияҳои Ҷарқӯргон ва Шеробод низ иншооти захира ва тақсими об бо ғунҷоиши 10 ҳазор метри мукааб ба истифода супорида шуд. Бунёди чунин иншоот имкониятҳои низоми абрасониро васеъ намуда, барои таъмини устувори аҳоли бо оби ошомидани замина фароҳам меоравад.

Татбиқи лоиҳаи Тӯпаланг танҳо бо ноҳияи Шеробод маҳдуд намешавад. То имрӯз аз обанбор 320 километр

шабакаи абрасонӣ сохта шудааст.

Ҳамчунин, 10 ҳавзи захиракунии об ва иншооти пасткунандаи фишор ба истифода дода шудаанд.

Дар натиҷаи қорҳои анҷомдодашуда таъминоти шаҳри Тирмиз ва як қатор ноҳияҳои вилоят бо оби ошомидани бехтар гардида, тақрибан 1 миллион нафар аҳоли аз имкониятҳои бехтари абрасонӣ баҳраманд шудааст.

Тибқи нақша, пас аз анҷоми пурраи лоиҳа таъминоти аҳолии 302 маҳаллаи вилояти Сурхондарё, ки дар онҳо тақрибан 1,7 миллион нафар зиндагӣ мекунанд, бо оби нӯшоқӣ бехтар хоҳад шуд.

Сурайё НОРМАНИ.

Вилояти СУРХОНДАРӢ.

Дар ноҳияи Поп муносибат ба замин тағйир ёфтааст. Соҳаи агрокластерӣ, ки дар ноҳия ташаккул меёбад, маҳсули нафсозии қуллӣ, азму ирода ва дурандешӣ аст. Яке аз чунин лоиҳаҳои бузург ва муҳими стратегӣ ҷамъияти масъулиятш маҳдуди «Nuran uz Agroklastar» мебошад.

СОДИРОТИ МАҲСУЛОТ МЕАФЗОЯД

Қорхона, ки соли 2020 таъсис ёфтааст, дар мuddати кӯтоҳ иқтисоди тамоми минтақаро тағйир дод. Имрӯз дар ин ҷо 530 нафар ба таври доимӣ ва 500 нафар мавсимӣ қор мекунанд. Ин рақам ба назар одӣ мерасад, аммо дар паси он саҳно сарнавишт, неқӯаҳолии оилаҳо ва эътиمود ба оянда истодааст. Ҳамоҳангии ҷойҳои қорӣ доимӣ ва мавсимӣ омилҳои муҳим дар таъмини аҳоли бо манбаи устувори даромад мебошад.

Масоҳати умумии замин, ки ба ҶММ «Nuran uz Agroklastar» ҷудо карда шудааст, 1800 гектарро ташкил медиҳад, ки 856 гектари он азхуд карда шудааст. Аз ин замин 653 га. барои богдорӣ ва 203 га. барои растаниҳои шифобахш истифода мешавад. Аз ин, 237 гектар зардолу, 70 га. гелос, 72 га. анор, 251 га. шафтолу, 23 гектар ангур ва 203 гектар ниҳолҳои анҷир шинонда шудаанд. Дар ин агрокластер технологияҳои замонавии кишоварзӣ қорӣ карда шудаанд. Усули обёрии қатрагӣ имкон медиҳад, ки захираҳои об оқилона истифода шавад. Усулҳои интенсификации богдорӣ имкон медиҳанд, ки дар як майдони хурд ҳосили баланд ба даст оварда шавад. Ниҳолҳои босифати воридоти сифати маҳсулотро ба сатҳи байналмилалӣ мерасонанд.

Айни замон ба ҳисоби миёна аз як гектар 350 сентнер мева ва 50 сентнер маҳсулот аз минтақаҳои ҳосилоти шифобахш парвариш карда мешаванд. Ҳосили умумии солони 7100 тоннаро ташкил медиҳад. Даромади умумӣ ба 220,1 миллиард сӯм, фойдаи соф ба 150 миллиард сӯм расид.

Ин нишондиҳанда на танҳо ҳаҷми истеҳсолот, балки сатҳи самаранокорӣ низ инъикос мекунад. Маҳсулоти парваришшуда дар бозори хориҷӣ низ талабот доранд. Ин имкон медиҳад, ки иқтидори содироти афзоияд ва иқтисодиёти минтақагӣ боз ҳам тақвият ёбад. Ҳамин тариқ, на танҳо ба истеҳсолот, балки ба эҷоди маҳсулоти рақобатпазир низ таваҷҷӯҳи зиёд зоҳир карда мешавад.

Соҳибқор Бегзод Латифов роҳбари одӣ нест. Уро ҳамчун роҳбаре арзёбӣ мекунам, ки роҳи худро ба таври возеҳ муайян қардааст. Дар ӯ ду хислати муҳим муттаҳид шудаанд: қатъият ва қушода будан ба навоарӣ. Ин хислатҳо сабаби асосии натиҷаҳои самаранокӣ ӯ мебошанд. Барои баланд бардоштани ҳосилонокӣ замин 24 техникаи махсусро таъмин қард ва дар қараёни қор аз онҳо босамар истифода мебарад. Ба шарофати ин таҷҳизот қорабиниҳои техникӣ сари вақт бо сифати баланд анҷом дода мешаванд. Дар натиҷа, ҳосилонокӣ меҳнат афзоиш меёбад, хароҷот қам мешавад.

Роҳбари қорхона дорои қувваи қорӣ, дониш, технология ва аз ҳама муҳимаш, эътиمود аст. Аз ин рӯ, имрӯз «Nuran uz Agroklastar» ҳамчун лоиҳае эътироф шудааст, ки метавонад на танҳо барои ноҳия, балки барои тамоми минтақа намуна бошад.

Нозимҷон ЎЛМАСОВ,
сармутаҳассиси шӯбаи
сармоягузорӣ, саноат ва савдои
ноҳияи Попи вилояти Намангон.

КОРГОҲИ НАВ – АЗ ДИДГОҲИ НАВ

Ёзбекистон бо роҳбарии Президент ба кишвари содиркунандаи молу қола мубаддал мегардад. Маҳз содирот метавонад кишварро аз ҷанголи факр берун қашада, ба як давлати мутараққӣ бирасонад.

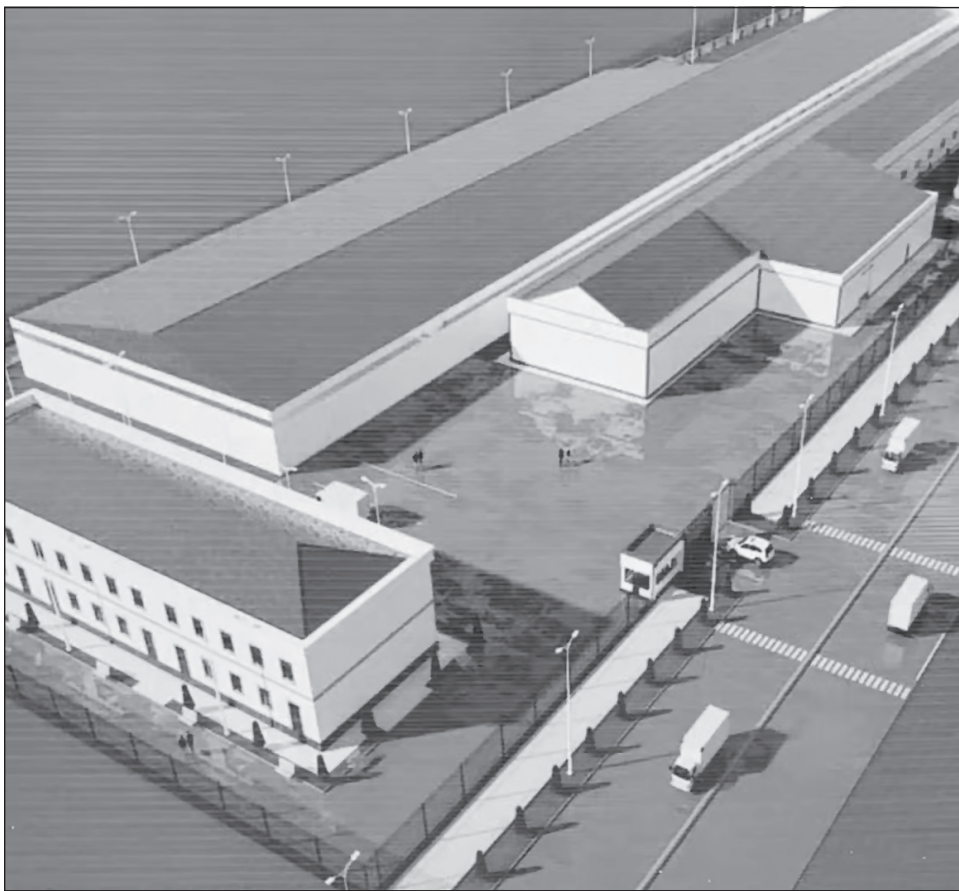
Вилояти Қашқадарё ҳам чун соири минтақаҳои ҷумҳури дар солҳои охир мунтазам рушд мекунад ва қадам ба қадам аз як вилояти кишоварзӣ ба макони худуди саноатӣ мубаддал мегардад. Роҳбарияти вилоят наспу талош дорад, ки ҳар ҷи бештар сармоядорони хориҷӣ вориди бозорҳои ин ҷой шаванд ва ба бунёди қоргоҳҳои азими саноатӣ шурӯъ кунанд. Аммо соҳибқорони маҳаллӣ ҳам аз ин қорӣ хайр дар қанор намонда, дар рушди иқтисодии вилоят ҳиссаи арзандаи худро меғузоранд.

Инак, дар худуди минтақаи озоди иқтисодии Қашқадарё воқеъ дар шаҳри Қарши тарҳи ҷадида дар амал татбиқ мегардад, ки тибқи он сохта шудани қоргоҳҳои қоркарди маҳсулоти кишоварзӣ пешбинӣ шудааст. Лоиҳаи мазкур аз ҷониби ҶММ «Wosune food ingredients karshi» рӯи қор омада, дар навбати аввал қоркарди сабзӣ ва қаламфури бул-

горӣ барин маҳсулоти кишоварзиро мақсади худ қардааст. Қисмати нахустини лоиҳа, ки 8,5 миллион долларӣ ИМА арзиш дошта, дар арафаи ба анҷом расидан аст. Қоргоҳи мазкур солони 250 тонна маҳсулоти кишоварзиро дубора қоркард намуда, ба бозорҳои дохиливу берун аз кишвар интиқол хоҳад дод.

Баҳии дуҷоми ин лоиҳа 9,2 миллион долларӣ ИМА маблағгузорӣ шуда, айни ҳол қорҳои сохтмон бо суръати баланд идома доранд. Дар сеҳҳои он қоркарди ошқаду ва меваи себ ба нақша гирифта шуда, қарор аст, ки солони 150 тонна маҳсулот дубора қоркард гардад. Ин усули қор имкон медиҳад, ки дастранҷи кишоварзони вилоят ба маҳсулоти тайёр мубаддал ва вориди бозорҳо шаванд.

Шариф ХАЛИЛ,
ҳабарнигори «Овози тоҷик»
дар вилояти Қашқадарё.

ИНТИЗОМ ДАР СИНФ: БО ЧАЗО Ё БО БОВАРӢ?

Интизом дар синф яке аз шарҳҳои асосии таълими тарбия ба ҳисоб меравад. Аммо саволе ба миён меояд, ки барои ба вучуд овардани муҳити созор бештар ба чазо бояд така кард ё ба эътиҳод ва ё ба ҳамкориҳои омӯзгори хонанда?

Дар таҷрибаи ҳаррӯзаи омӯзгор ҳолатҳое зиёданд, ки хонанда қоидаҳои синфро ғайрироя намекунад, ба дарс ҳалал мерасонад, бо ҳамсинфони баҳс мекунад ё вазифаи хонагириро иҷро намекунад. Дар чунин вазият муносибати омӯзгор метавонад ба рафтори минбаъдаи кӯдак таъсири ҷиддӣ расонад.

Аз ин рӯ, мақсади интизом натаҳҳо «ором нигоҳ доштани синф», балки тарбияи қардани ҳисси масъулият ва худназоратӣ дар хонанда бояд бошад.

Эътиҳод маънои онро надорад, ки омӯзгор бояд аз ҳар рафтори хонанда ҷашм гиризад. Вақте омӯзгор ба хонанда эҳтиром мегузорад, сабаби рафтори ӯро мефаҳмад ва

пеш аз ҳулоса баровардан кӯшиш мекунад ӯро бишнавад. Хонанда дар чунин муҳит хатои худро дарк

менамояд ва кӯшиш ба ҳарч медиҳад, ки онро ислоҳ намояд.

Масалан, агар хонанда дарсро ҳалалдор созад, гуфтаҳои «Ту ҳамеша интизомро вайрон мекуни!» метавонад вазъро бадтар кунад. Саволи одии «Чӣ чиз ба ту ҳалал мерасонад, ки ба дарс диққат диҳӣ?» метавонад сабаби воқеиро ошкор намояд.

Омӯзгор намунаи ибрат бояд бошад. Фаромӯш набояд кард, ки хонандагон на танҳо ба суҳанони омӯзгор, балки ба рафтори ӯ пайравӣ мекунад. Агар омӯзгор сари вақт ба дарс ояд, ба хонандагон бо эҳтиром муносибат кунад, ваъдаҳоро иҷро намояд ва дар ҳолатҳои душвор худро идора карда тавонад, ӯ дар амал маданияти интизомро меомӯзонад.

Дар доираи ин мавзӯӣ суҳбатамро бо омӯзгори тоифаи оӣ аз мактаби рақами 13-уми ноҳияи Ҷиринҷи вилояти Қизилқӯм Дилбармоҳ ҚУРБОНОВА пешкаши хонандагон мегардонем.

– Дар солҳои аввали омӯзгории интизомро дар синф бо чӣ роҳҳо қорӣ мекардед?

– Ростӣ, солҳои аввали омӯзгориам, ман ҳам мисли бисёр омӯзгориҳои ҷавон фикр мекардам, ки интизом пеш аз ҳама бо талаботи қатъӣ таъмин мешавад. Қоидаҳоро муайян мекардам, иҷрошониҳо саҳт назорат менамудам ва агар хонандае тартибро вайрон мекард, фавран эроз мегирифтаам. Он вақт гумон мекардам, ки ҳар қадар омӯзгор сахтгир бошад, ҳамон қадар синф оромтар мешавад. Аммо таҷриба ба ман чизи дигарро омӯхт. Бо гузашти вақт фаҳмидам, ки оромии синф ҳанӯз маънои интизомро ҳақиқӣ надорад. Омӯзгори муваффақ на танҳо касест, ки синфаш ором аст, балки ҳамонест, ки метавонад дар хонанда

дарки масъулиятро бедор кунад, то ӯ интизомро на аз тарс, балки аз рӯйи фаҳмиш ва эҳтиром ғайрироя намояд.

Интизомии ҳақиқӣ вақте ба вучуд меояд, ки хонанда қоидаҳоро натаҳҳо барои ғуруҳтан аз чазо, балки барои эҳтироми худро омӯзгор ва ҳамсинфонаш ғайриро кунад. Эътиҳод бошад, заминаест, ки чунин муносибатро ба вучуд меорад. Баъдтар кӯшиш кардам, ки пеш аз талаб қардан, бо хонандагон муносибати дурустро ба роҳ монам. Ҳоло бовар дорам, интизомро на бо баланд қардани овоз, балки бо эътиҳод низ метавон қорӣ кард.

– Ба назари шумо, сабабиҳои асосии набудани интизом дар синф кадомҳоянд?

– Сабабҳо ғуноғунанд. Баъзан дарс ба талаботи хонанда

ҷавоб намерасонад, гоҳе хонанда меҳодад бо рафтори худ диққати дигаронро ҷалб кунад. Муносибати нодуруст бо ҳамсолон, мушқилооти оилавӣ ва ҳатто муносибати худӣ омӯзгор низ метавонад таъсир расонанд.

Аз ин рӯ, ҳамеша ба ҳамкории намунаи ибрат бояд бошад. Фаромӯш набояд кард, ки хонандагон на танҳо ба суҳанони омӯзгор, балки ба рафтори ӯ пайравӣ мекунад. Агар омӯзгор сари вақт ба дарс ояд, ба хонандагон бо эҳтиром муносибат кунад, ваъдаҳоро иҷро намояд ва дар ҳолатҳои душвор худро идора карда тавонад, ӯ дар амал маданияти интизомро меомӯзонад.

– Оё тарс аз омӯзгор метавонад хонандагонро ба интизом дароварад?

– Тарс метавонад дар муддати кӯтоҳ хонандагонро ором кунад, аммо интизомии устуворро ба вучуд намеорад. Агар хонанда танҳо дар ҳузури омӯзгор худ

ро идора кунад, ин ҳанӯз интизомии воқеӣ нест.

Мақсад бояд он бошад, ки хонанда ҳатто вақте омӯзгор назорат намекунад, қоидаҳоро ғайрироя кунад. Ин аллакай интизомии дохилӣ аст. Барои расидан ба он хонанда бояд фаҳмад, ки чаро ин ё он қоида муҳим аст.

– Кай чазо зарур мешавад ва қадом нави чазо қобили қабул аст?

– Ман калимаи «чазо»-ро кам истифода мебарам. Онро «ҷавобгариҳои барои рафтор» номидаам. Ҳар як амали нодуруст бояд оқибат дошта бошад, аммо ин оқибат бояд ба тарбияи кӯдак мусоидат кунад.

(Давомаш дар саҳ.4).

ТУҲФАИ АРЗАНДА БА ҶАВОНОН

Зимни мулоқоти ошкоро бо соҳибкорон, ки бо иштироки Президент баргузори гардид, ташаббусҳои муҳиме пешниҳод шуданд, ки ба дастгирии намоёндагони бахши тиҷорат, фароҳам овардани шароити имкониятҳо ва бартаараф намунаҳои монеаҳои мавҷуд равона гардидаанд.

Зеро соҳибкории имрӯза ҷойҳои нави қорӣ барпо намуда, маҳсулот истеҳсол мекунад, иқтисодиро содиротиро афзоиш дода, ба рушди иқтисодиёти минтақаҳо саҳми арзанда мегузорад.

Хушбахтона, сафи чунин соҳибкорои фидокор, ки танҳо бо рушди тиҷорати худ маҳдуд нашуда, ба масъалаҳои иҷтимоии ҷомеа низ бо ғамхорӣ муносибат мекунад, рӯз аз рӯз меафзояд. Чунин одамон, ки бо маблағ ва ташаббуси худ ба қорҳои хайр, аз қабилҳои сохтмони мактаб, таъмири муассисаҳои таълими, бехтар кардани роҳҳо ва сохтмони иншооти варзишӣ саҳм мегузоранд, дар рушди иҷтимоии ҷомеа нақши муҳим пайдо мекунад.

Дар мактаби миёнаи рақами 51-уми ноҳияи Чортоқ 300 нафар хонанда таҳсил меку-

нанд. Муассисаи таълими, ки 40 сол пеш сохта шуда буд, то ҳол толори варзишӣ надошт. Бо ташаббуси соҳибкорои саховатманди маҳаллӣ дар ҳудуди мактаб толори варзишӣ замонавӣ бо андозаи 12х24 м. сохта шуд. Арзиши умумии лоиҳа 2 миллиард 700 миллион сӯмро ташкил медиҳад. Айни замон қорҳои сохтмон ба анҷом расида, иншоот дар соли нави таҳсил ба истифода дода мешавад. Акнун хонандагони мактаб низ имкон доранд, ки дар толори варзишӣ замонавӣ машғулоти гузаранд, истеъдод ва имкониятҳои худро нишон диҳанд.

Ин иқдом намунаи равшани саҳми соҳибкории дар ҳаёти ҷомеа, натиҷаи амалии ҳамкории байни бахшҳои давлатӣ ва ҳусусӣ ва ғамхорӣ ба ҷавонони аст. Бунёди толори варзишӣ нава дар арафаи 35-умин солгарди Истиқлоли Ҷумҳурии Ёзбекистон ба ҷавонон як туҳфаи арзанда мегардад.

Шоҳида ДАМИНОВА,
ҳабарнигори
«Овози тоҷик»
дар вилояти Намангон.

ТАБИАТ МЕКУНАД МОРО ТАБОБАТ

(Давомаш. Аввалаш дар шумораҳои гузашта).

Агар ангишт ба ҷашм дарояд

Ҷашми осебдидаро чанд маротиба ба ҳар тараф ҳаракат дода, баъд бо об шуста тоза мекунад. Инчунин, зарраи ангиштро бо истифода аз пахтаи тар нис тоза қардан мумкин аст.

Агар оҳак ба ҷашм дарояд

Агар ба ҷашм оҳак дарояд, бо шакароб (шакар ва об ба микдори баробар гирифта мешавад) мешӯянд. Дар чунин ҳолат шакар бо оҳак омехта шуда, таъсири зараровари онро аз байн мебарад, дардро сабук қарда, илтиҳоро пешгирӣ менамояд.

Агар ба ҷашм сафедӣ афтад

Дар чунин ҳолат бо шираи ширмонанди қору сафедии ҷашмро табобат қардан мумкин аст.

Агар зарраи оҳан ба ҷашм дарояд

Зарраи оҳанро бо ёрии магнит берун овардан мумкин аст.

Агар аррамайда (опилка) ба ҷашм дарояд

Бо роҳи пуф қардан баровардани аррамайда, ки ба ҷашм афтадаст, яке аз усулҳои санҷидашудаи табобати халқӣ ба ҳисоб меравад.

Ҷангоми холдоршавии ҷашм

Оби пудинаи кӯҳӣ (тоғрайхон)-ро ба ҷашм ҷақонед, ҳоли ҷашм ва шабқори бартараф мекунад.

Ҷангоми обравии ҷашм

Одаме, ки аз обравии ҷашм азият мекашад, субҳ ва шом ба ҷашми худ сурма гузорад, аз ин дард ҳалос хоҳад шуд.

Ҷангоми илтиҳоби ҷашм

Ҷангоми илтиҳоби ҷашм, онро шустан зарур аст. Барои ин ҷӯшобаи ғиёҳҳои шифобахш ғайридовар мешавад. Масалан, бо ҷӯшобаи бобуна (ромашка) ҷашмро мешӯянд ё доқаро дар он нам қарда, болои ҷашм мегузоранд. Ҳамчунин, ҷойи сиёҳе, ки нава дам қарда шудааст, ғайридовар аст. Ғайр аз ин, бо ҷӯшобаи ҷаъфарӣ (петрушка) шустан ҷашмон низ ғайридовар аст.

Ҷангоми аз моддаҳои рангҳои кимиёвӣ сӯхтани ҷашм

Дар аксар маврид ҷашмонро бо моддаҳои рангҳои кимиёвӣ – анилин, сиёҳқалам ё сангқалам сӯхтан мумкин аст. Дар чунин ҳолат, ранги ба ҷашм воридшуда бояд фавран бо пахта ё доқаи нам пок қарда, ҷашмро бо маҳлули кислотай бор (ним қоршӯқа ба 2 пиёла об), маҳлули заифи перманганати калий (маргансӯва) ё маҳлули 3-ғайриза тагини шустан лозим аст. Яке аз ин маҳлулҳоро ба зарфи махсус, ки дар дорухонаҳо мефурӯшанд ё ҷойинки тоза меандозанд ва ҷашмро қалон қоршӯқа мешӯянд. Агар чунин маҳлулҳои доруворӣ дастрас набоянд, ҷашмро зери ҷараёни оби равон ё бо ҷойи сард шустан мумкин аст. Баъдан ҳатман бояд ғайрӣ ба духтури ҷашм (офтальмолог) муроҷиат қард.

Ҷангоми хасташавии ҷашм

Пеш аз ҳоб, буридаҳои бодирингро 10 дақиқа ба рӯи ҷашм гузоред: ин усул ба кам қардани хастагӣ ва ором намудани ҷашм мусоидат мекунад.

Агар пардаи қарнияти ҷашмро кислота ва ишқор сӯзонад

Кислота ва ишқоре, ки ба ҷашм мерасад, метавонанд боиси сӯхтани шадиди пардаи қарнияти ҷашм (роговица) гардад. Барои пешгирӣ ин ҳолат ҷашмро дар давоми на камтар аз 10 дақиқа дар оби равон мешӯянд. Агар ба ҷашм моддаҳои дигар, масалан, кислотаи азот, олтингӯрид, намак, сирко ё кислотаи қарбӯлӣ афтад, бо маҳлули содаи хӯрдани (ним қоршӯқа ба ду пиёла об) шуста мешавад. Ҷангоми ба ҷашм ворид шудани ишқорҳо (аз ҷумла натрийи шустушӯй, аммиак, содаи қаустикӣ, қарбӯт, оҳак) пахтаро дар маҳлули 2-ғайризаи кислотай бор тар қарда, ҷашмро пок мекунад.

(Давом дорад).

Таҳияи З. ҲАМДАМОВА,
А. РҶЗИМАТОВ.

Мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифтани зиёда аз 30 иншоот дар ноҳияи Китоби вилояти Қашқадарё шукӯҳи ҷашни 35-солагии Истиқлоли Ёзбекистонро ба маротиб боло бурд.

30 ИНШООТ ДАР ЯК НОҲИЯ БА ҚОР ОҒОЗ ҚАРД

Хурсандии бошандагони ноҳияи Китоб дар арафаи Иди Истиқлол – ин ҷашни тақдирсозу мондагор ҳадду қаноре надорад.

Ба истифода дода шудани 30 иншооти замонавӣ армуғони ҳақиқии идона гашта, мардумро руҳбаланд ва ба фардои дуррашони кишвар мутмаин месозанд. Аз ҷумла, маросими ифтитоҳи қор бинои мактаби таҳсилоти умумии миёна ва бинои иловачи бунгоҳи тиббии оилавии рақами 6 дар ҷамоаи шаҳрвандони маҳаллаи «Панҷӣ» баргузори шуд, ки ширкати меҳмонону мардуми зиёди маҳаллӣ домани тантанакӯни идонаро фарохтар сохтанд.

Дар мактаби рақами 19 воқеъ дар маҳаллаи Яқатути ноҳия барои бинои иловачи таълими 168 ҷойи таҳ-

сил ва толори замонавӣ таъини, ҳамчунин дар мактабҳои миёнаи рақами 20, 24 ва 64-уми ноҳия биноҳои иловачи дорои 180 ва 430 ҷойи таҳсил сохта, ба истифода дода шуданд.

Дар ин мактабҳо толорҳои варзишӣ мӯҳаққаз низ бунёд гардидаанд, ки минбаъд ба тақмили соҳаи мазкур хидмат хоҳанд кард.

Мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифтани ин иншооти замонавӣ инфрасохтори маҳаллаҳоро то ҳадде тағйир дода, ба рушди сифати таълим мусоидат мекунад.

Шариф ХАЛИЛ,
ҳабарнигори
«Овози тоҷик» дар
вилояти Қашқадарё.

Нақлиёт

ЛАЙНЕРҲОИ ОРЗУ ҲАМЕША ДАР ФАЗО

Аз замони оғози истифодаи ҳавопаймои мусофирбарии «Boeing 787-8 Dreamliner» аз ҷониби Ширкати миллии Ҳавопаймои «Uzbekistan Airways» расо даҳ сол гузашт. Пайдо шудани ин ҳавопаймои насли нава ва чунин дараҷа дар таърихи авиатсии граждони Ёзбекистон рӯйдоди муҳим гардид.

Дар тӯли ин солҳо на танҳо нави қомилан нави ҳавопаймо аз худ қарда шуд, балки мактаби касбии худӣ оид ба омодагии ҳаёти парвозӣ ва муҳандисӣ, инчунин заминаи техникӣ ва таълими низ таъсис ёфт. Яке аз саҳифаҳои муҳимтарини даҳсолаи аввали истифодаи ин ҳавопаймоҳо 27 июли соли 2017 буд, ки аввалин бор дар таърихи ширкат парвоз аз Тошқанд ба Нью-Йорк (ИМА) бидуни ғурудоҳи миёнарав анҷом дода

шуд. Имрӯз парвозҳои мустақим ба Амрико қори маъмулӣ гардида, ҳафтае панҷ маротиба анҷом дода мешавад.

Ширкати ҳавопаймои даҳсолаи истифодаи «Boeing 787»-ро

дар остонаи марҳилаи нави бузургии рушд пешвоз мегирад. Соли 2025 «Uzbekistan Airways» бузургтарин шартнома дар таърихи худро барои таҳвили 22 ҳавопаймои васеъғузияли

«Boeing 787-9 Dreamliner» ба имзо расонд. Интизом меравад, ки аввалин таҳвили аз соли 2031 оғоз шаванд.

Ақсардор:
Рашид ГАЛИЕВ.

ТАБДИЛ БА МИНТАҚАИ БИДУНИ ФАСОД – ОМИЛИ МУҲИМИ МУБОРИЗА АЛАЙҲИ ИН ИЛЛАТ

Аз соли 2024 дар кишварамон лоиҳаҳои «Шаҳрҳои шаффоф» ва «Минтақаи ҳалол» амалӣ қарда мешаванд, ки дар меҳвар истифодаи стандартҳои байналмилалӣ ва таҷрибаҳои бехтарини аврупоӣ қарор дорад. Ин лоиҳаҳо бар асоси методологияҳои байналмилалӣ табиқ қарда мешаванд, ки ба муқаррар қардани ростқавли, шаффофият ва меъёрҳои баланди ахлоқӣ дар мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳо, инчунин ба пешгирии ҳама гуна шаклҳои коррупсия равона шудаанд.

Ин равиш дар 11 кишвари Аврупои Марказӣ ва Шарқӣ ва Аврупои Ҷанубӣ Шарқӣ муваффақона табиқ шудааст ва барои сахмш дар рушди хидмати давлатӣ ҷоиҳои бонифузи СММ-ро ба даст овардааст.

Пас, дар кишварамон ба мубориза бо коррупсия вусъат баҳшидан ба қорш ҳодани ҳарҷи бештари он дар тамоми вазорату идораҳо ва зеридораҳои он дар маҳалҳо аз авлабияти вазиқаро ташкил мекунад. Бино ба иттилои дафтари матбуоти Агентии мубориза бо фасоди кишвар, ин лоиҳаҳо дар аввал ҳамаун лоиҳаи озмоишӣ дар ноҳияҳои Мирзо Улугбе-

ки шаҳри Тошанд, Вобкенти вилояти Бухоро ва шаҳри Қизилқӯм амалӣ қарда шудаанд. Дар натиҷа 61 намунаи ҳатари фасодқорӣ дар низомии ҳукумати маҳаллӣ муайян ва барои солҳои 2025-2026 «Ҳаритаҳои роҳ» таҳия гардидааст, ки ҳар як минтақа аз рӯи он бартаараф қардани ҳатари фасодро дар амал пиёда хоҳад кард.

Ин минбаъ меафзояд, ки соли равон чунин ташаббус дар ноҳияҳои Тӯртқӯл, Ҳазорасп, Қонимех, Қаттақӯрғон, Қосон ва Олтиариқ мунтазам идома меёбад. Дар доираи лоиҳаҳои фаваққизик, барои масъулини идораҳои ҳоқимиятҳои маҳаллӣ намоён-

дагони сохторҳои назорати дохилии зиддифасодқорӣ семинарҳои омӯзишӣ ва амалӣ ташкил қарда шудаанд.

Ин методология, ки бо ҳамкории Агентии мубориза бо фасод ва Барномаи рушди СММ, дар доираи лоиҳаи муштарак «Тақвияти экосистемаи миллии зиддифасодқорӣ» бо дастгирии молиявии Иттиҳоди Аврупо амалӣ қарда мешавад, тадричан дар ҳамаи ноҳияҳо ва шаҳрҳои ҷумҳури қорӣ қарда хоҳад шуд. Ҳадафи асосӣ ба минтақаи бидуни фасод табдил додани шаҳру ноҳияҳо мебошад.

Тавре ки аз ҳабари минбаъи мазкур бармеояд, як ғуруҳи қорӣ тахти роҳбарии Умеда Тӯхташева – муовини директори Агентии мубориза бо фасод, вазъи қорҳои анҷомдодашуда дар доираи барномаи муқаммалӣ табдил додани ноҳияи Асаба ба минтақаи бефасод омӯхтааст. Дар рафти омӯзиш, ғуруҳи қорӣ ба фароҳам овардани шароити мусоид барои аҳоли дар иттиҳодияи тиббии ноҳия, бехтар қардани пешниҳоди хизматрасониҳои роғон ва пулакӣ, бехтар қардани таъминоти таҷизоти тиббӣ ва доруворӣ, таъмини қоршӯраи ва шаффофият дар раванди қалби қормандон,

инчунин равандҳои рақамикунони бахш таваҷҷуҳи махсус эҳти қардааст.

Гуфта мешавад, дар доираи он оид ба қорӣ намунаи дастгоҳҳои «Face-ID» барои назорати ҳузур дар муассисаи давлатии таҳсилоти томактабии рақами 41 ва мактаби таҳсилоти умумии рақами 59, насби камераҳои назорати видеоӣ сурат гирифтааст, ки фароҳам овардани муҳити бехатар ва ташкили қорабиниҳои табиготи қиқати пешгирии фасодро таъмин хоҳад кард.

Дар ҳамаи ҳол Агентии мубориза бо фасод муқоқимаи оммавии лоиҳаи қарори Девони Вазирон «Дар бораи тасдиқи Низомнома дар бораи тартиби нигоҳдорӣ ва истифодаи Феҳристи электронии шаҳсоне, ки дар содир қардани қиқотҳои марбут бо қорупсия ғунаҳқор доғиста шудаанд»-ро идома медиҳад. Дар ҳуҷҷат тартиб ва асосҳои ворид намунаи маълумот дар бораи шаҳсоне, ки дар содир қардани қиқотҳои марбут ба қорупсия ғунаҳқор доғиста шудаанд, ба Феҳристи электронӣ, инчунин маҳдудиятҳои муқарраршудаи таъминоти таҷизоти тиббӣ ва доруворӣ, таъмини қоршӯраи ва шаффофият дар раванди қалби қормандон,

ин чиро мефаҳмонад? Дар баъзе ҳолатҳо барои доғил шудан ба хидма-

ти давлатӣ ва бо муқофотҳои давлатӣ сарфароз қардонидан, пешбарии номзадҳо ба вазифаҳои интиҳоби ва махсус таъиншуда, узвият дар шӯроҳои ҷамъиятӣ ва мақомоти байниидоравии коллегииалӣ, иштирок дар қариди давлатӣ ва ишғоли вазифаҳои роҳбарикунанда дар ташкилотҳо ва муассисаҳои таълимии давлатӣ ва амсоли он ба фасодқорӣ роҳ дода мешавад. Барои ҳамаи ҳол аҳоли бояд дар муқоқимаи оммавии фаёлона ширкат кунад ва фикру назари ҳешро баён кунад. Ин муқоқима то 2 сентябр идома дошт.

Ба ин тартиб, дар кишвар роҳу усулҳои ғуноғун истифода бурда мешавад, ки аз фасод қилағири ба амал ояд. Аммо, ҳабарҳо дар бораи он ки дар як қатор шаҳру ноҳияҳо афроди масъули идораҳои давлатӣ даст ба фасод задаанд, баёнғари он мебошад, ки ин иллат ҳеле реша дағидааст ва омилҳои муҳими муборизаи дастаҷамъона алайҳи он мебошад.

Мирасрор АҲРОРОВ,
ҳабарнигори «Овози тоҷик».

ОМУЗГОР

Чун ҳамасола пас аз ҷашни аз ҳама бузург ва аз ҳама азиз – Истиқлолияти давлатии мамлакат 2 сентябр дар тамоми мактабҳои таълими ҳамагониву миёнаи махсус ва олии кишвар соли хониши нави 2026-2027 оғоз ёфт. Он рӯз хонандагон ва донишҷӯён боз ба дидори ҳамдигар расиданд ва бо мақсадҳои нек дастҷамъона соли нави хониширо оғоз карданд.

ЗАНГИ АВВАЛ – ДАЪВАТ БА ФАРОГИРИИ ТАҲСИЛ

Хурсандии наврасоне, ки қадами аввалини худро ба синфи 1-ум гузоштанд, ҳақду канор надошт. Чунин хурсандиро дар саҳни мактаби таҳсилоти ҳамагонии рақами 329-уми ноҳияи Янгиҷаёти пойтахт низ мушоҳида кардан мумкин. Дар ҳавли мактаб хонандагон ва омӯзгорони дабистон ҷамъ омаданд. Пас аз суҳанронӣ ва табрикоти омӯзгорону роҳбарияти мактаб аз ҷониби хонандагонии синфи 1-ум «занги аввал» садо дод. Истиқлолият, сулҳ, осоишу оромӣ, Ватан ва ватандӯстӣ аз мавзӯҳои асосии дарси аввал буд.

– Дар соли нави хониш 245 нафар хонанда ба синфи 1-ум қабул гардид. Ба

онҳо аз ҷониби шӯъбаи таълими халқи ноҳия тухфаи Президент супорида шуд. Дарвоқеъ, соли ҷорӣ аз 140 нафар довталабони мактаб 64 нафар хонанда ба дониш-қадаҳои мамлакат дохил шуданд, – гуфт муовини директори мактаб Меҳринисо Амонова. – Соли хониши 2026-2027 дар мактаби мо ҷамъ 2650 нафар хонанда таҳсил мегиранд, ба онҳо 120 нафар омӯзгор таълиму тарбия ме-диханд. Фикр мекунам, соли хониши ҷорӣ низ мувофиқи нақша идора хоҳад кард.

Дар замони тараққиёти илму техника мувофиқи барномаҳои тақмилифтаи хониш ба насли наврас таълиму тарбия додан, тайёр намудани

кадрҳои соҳибмалака аз ва-зифаҳои аввалиндараҷаи сиёсати давлатӣ ба ҳисоб меравад. Бинобар ин дар ҷумҳурӣ дар ҷараёни таълиму тарбия ба та-биқ намудани маводҳои мулти-медиа ва технологияи навтари-ни ахбор, нав кардани мазму-ни таълим ба барномаҳои хо-ниш, баланд бардоштани ма-ҳорати касбии омӯзгорон ва ғайра эътибори алоҳида дода мешавад. Дар ин бобат қону-нҳои Ҷумҳурии Ўзбекистон «Дар бораи таълим» ва «Дар бораи Барномаи миллии тар-бияи кадрҳо» нақши алоҳида мебозад.

Далер АЗИЗОВ,
хабарнигори
«Овози тоҷик».

2-юми сентябр чун ҳама солҳои даврони истиқлол дар кулли дабистонҳои кишварамон рӯзи хониш оғоз гардида, боиси хушнудии донишомӯзон ва падару модарон шуданд. Ҳазорон тан хонандагон ворида дабистонҳо гашта, бо нахустин занги мактаб паси мизу курсиҳои зебо ҳозир гаштанд. Як сумкаи пур аз ҷиҳози мактабиро чун ҳадяи Президент соҳиб гашта, дар ниҳояти хушҳолӣ рӯзи нахусти хониширо оғоз карданд.

КУҲНАҶО НОГУЗИР НАВ МЕШАВАНД

Вучуди шоду масрури селя-села мурғакони ташнаи илмро, ки бори нахуст ба саҳни дабистонҳо қадам ниҳодаанд, ба мушоҳида гирифта, ҳаёли касро ба рӯзгори мазмун мебарад ва он замонахоро бо шароити дастовардҳои имрӯзи Ватан дар киёс гирифта, боз ҳам тааҷҷубзада мешавад.

Муҳаммади Халилов яке аз бошандагонии деҳаи Матмони ноҳияи Китоби вилоти Қашқадарӣ, ҳоло синнаш дар домани ҳафтод қарор дорад. Вай нахустин рӯзи ба мактаби миёна рафтани худро ба ёд оварда гуфт, ки ин санаи муҳими умри ӯ 1-уми сентябри соли 1972 иттифоқ афтадааст. Он рӯзгор мактабҳо шароити хуб надоштанд.

– Мактабе, ки ман бори аввал ба даргоҳаш қадам гузоштам, аз як бинои назарно-гири ҷаҳондӯрои гиландова иборат буд, ки дар бисоташ се-чор синфхона дошту халос ва болорҳои ҷӯбинош вассанҷуш буда, ҳоли ғарибиро мемонд, – меғӯяд М. Халилов мударе ёдҳои замонӣ баҷагии худро тағуру қарда. – Мактаби мо дар феҳристи шӯъбаи маорифи халқи ноҳия тахти рақами 53 сабт ва ба номи Устод Абдурахмони Чомӣ гузошта шуда буд. Ман дар тан либоси карбосии дастидҳте пӯшида будам. Эзору куртаи маро модарам нақша буд. Ман ҳамин либоси он вақт дар назарам ноёбро пӯшида, озими мактаб шудам. Дар сар тоқие доштам, ки ҳолаам Ҳочарой бо салиқаи ба худ ҳосе дӯхта буд. Он рӯз нахустин рӯзи хониш ман хушбахтарин инсон будам. Нахустин устоди ман Савриддин Бӯриев ном дошт, ки минбаъд бо заҳмати ӯ савод омӯхтам ва ба китобу дафтар меҷарм бастам. Асоби хониши мо ҳам аҷиб ҳолате дошт. Сумкаи мактабии ман иборат аз як ҷилде буд, ки модарам аз қадимӣ арзонбаҳо омода сохта буд. Сиёҳидон доштам, ки дохиллаш аз ранг пур буд ва мо қалами худро, ки перо меномидем, ба он зада-зада рӯи дафтар харфур рақамҳоро менавиштем. Сиёҳидон баъзан сарнағун шуда, китобу дафтари моро ба ранг меолуд. Ҳамеша дастонамон сиёҳ буд. Аз дастии ҳамин сиёҳдон либосҳои ман ба ранг олула мегашт. Дастони сиёҳамонро баъзан нафаҳмида ба рӯи мекашидем ва кунҷи лабу бари рӯйхоямон низ сиёҳ мегашт.

Аммо Шўҳрат Сариев сокини мавзеи Бо-ғучорбоғи ноҳияи Деҳқонобод дар ёди он рӯзи нишот – оғози рӯзи нахустини таҳсил дар мактаб гуфт, ки либоси зебое дар тан доштааст, ки иборат аз куртаи сафеду шими сиёҳ буда, падари омӯзгораш Элбегӣ Сариев барояш харида буд. Вай гуфт, ки 1-уми сентябри соли 1970 таҳсилро дар мактаби рақами 10 ба номи Садриддин Айний шурӯъ кардааст. Аммо он замонаҳо на ҳама

метавонистанд ба фарзандони худ либоси мактабӣ бихаранд. Бахши бештари мардум камбизоат буданд ва фарзандони худро бо либосҳои дастидҳт ба мактаб мефиристоданд. Ш. Сариев гуфт, ки ҳамсинфонаш бо ҷомаву тоқӣ ва дар пой мӯза ба мактаб ҳозир мешуданд. Устоди нахустини ӯ Холмурод Ҳасанов буд ва ҳанӯз дар қайди ҳаёт мебошад.

– Аммо муаллимони мо синфи 7-уми да-бистонро хатм кардаву ба кори таълиму тад-рис ҷалб шуда буданд. Зеро дар деҳоти қўҳи-стон мутахассисони хатмкардаи мактаби олий хеле кам буд, – гуфт Ш. Сариев.

Ин ҳамсухбати ман ёдовар гашт, ки рӯзи аввали хониш дар даст ҷилде дошт, ки мо-дараш аз қадимӣ матофе дӯхтаву омода сох-та буд. Мактаби деҳа ҳам бо роҳи ҷашари мардум бунёд ёфтааст.

Ҳамсухбати дигари мо Ҷафозил Чоршан-биев, бошандаи ҷомоии шаҳрвандони маҳал-лаи Сарчашмаи ноҳияи Шаҳрисабз аст. На-зар ба иқрори ақои Ҷафозил, вай 1-уми сен-тябри соли 1974 пой ба останаи мактаб бур-дааст ва рӯзи нахустини таҳсил дар дабис-тон бо камзўлу эзору куртаи оҳарии даст-идҳт ҳозир гаштааст.

– Ҳоло шароити таҳсил дар киёс бо он солҳои дур масофаи осмону заминро ба ёд меорад, – меғӯяд ӯ ханда ӯ ва ба суҳани худ идома дода, афзалиятҳои замонӣ истик-лолро як-як бармешуморад. Аз он изҳори қаноатмандӣ мекунад, ки ҳукумат ба макта-бу маориф бепарво нест, баръакс ин соҳаи барои ояндаи дурахшони Ватан муҳимро мудом тахти назорат гирифта, барои хонан-дагон шароити хубе муҳайё кардааст. Он ҷое, ки илму маориф дар рушд аст, нодорӣ до-ман ҷида, рӯзгори мардум обод ва пур аз нишот мегардад. Дар ҷунин шароит хонда-ву олим, мутахассиси хуб ва соҳибӣ хунари волео нагаштан ба Худо, ки айб аст! – таъ-кид мекунад ҳамсухбати ман.

Солҳо гузашта, мактабҳои муҷаҳҳази мо низ дар назари авлоди оянда қўҳна ҷилва-гар мегарданд. Чунки хонандагоне, ки имрӯз дабистонҳоро хатм мекунанд, илму маъри-фати худро ба қор андохта, усулҳои босама-ри таълиму меофаранд ва мактабҳое хо-ҳанд сохт, ки ба талаби он замонӣ дар пеш созгор ва сифати таълимаш ҳам шоёд чанд парда боло хоҳад буд. Тақозои қонуни фал-сафаи ҳаёт «инқори инқор» ҳамин аст: қўҳ-наҳо ногузир нав мешаванд!

Шариф ХАЛИЛ,
хабарнигори «Овози тоҷик»
дар вилоти Қашқадарӣ.

ИНТИЗОМ ДАР СИНФ: БО ҶАЗО Ё БО БОВАРӢ?

(Аввалаш
дар сах.3).

Масалан, агар хонанда қоидаеро вайрон карда бо-шад, аввал бо ӯ суҳбат кар-дан, сабаби рафторашро фаҳмидан ва роҳҳои ислоҳи онро нишон додан мумкин аст. Аммо таъжир, масҳара намуდან ё дар назди ҳам-синфон хичил кардани қўдак ҳеч гоҳ роҳи дурусти тарбия нест. Мо бояд раф-тори нодурусти ислоҳ ку-нем, на шахсияти қўдакро таъжир.

– Фарқи байни сахт-гирӣ ва қатъият дар чист?

– Сахтгирӣ баъзан бо ба-ланд кардани овоз, тарсо-нидан ва фишор додан омехта мешавад. Омӯзгор метавонад хеле ором суҳан ғўяд, вале ҳамзамон қатъӣ бошад. Масалан: «Ман ме-фаҳмам, ки ту нороҳат ҳастӣ, аммо ҳақ надорӣ ба ҳамсинфат беэҳтиромӣ кунӣ». Ин ҷўма ҳам эҳти-ром дорад, ҳам талабот. Ин ду ҷиз ба ҳам зид нестанд. Меҳрубонӣ маънои беаҳ-миият ба рафтори нодуруст нест. Баръакс, омӯзгори меҳрубон метавонад тала-боти хеле ҷиддӣ дошта бо-шад.

Ба хонанда меғўям: «Ман тўро эҳтиром мекунам, би-нобар ин аз ту кори хуб ва рафтори масъулиятнок ин-тизорам». Вақте хонанда мебинанд, ки талаботи омӯз-гзор на бо ғазаб, балки аз рўйи адолат аст, онро осон-тар қабул мекунад.

– Агар хонанда дар назди ҳамсинфонаш

қоидаи умумро вайрон ку-над, шумо чӣ кор меку-нед?

– Пеш аз ҳама, қўшиш мекунам ваъзиятро дар на-зди аҳли синф мураккаб на-кунам. Агар масъала имкон диҳад, ба хонанда бо як ишо-ра ё ҷўмаи қўтоҳ мефаҳму-нам, ки рафтораш нодуруст аст. Баъд аз дарс бо ӯ алоҳи-да суҳбат мекунам. Дар на-зди дигарон саҳт танбеҳ до-дан баъзан хонандаро ба ҳо-лати дифиди хонанда: ӯ ха-тояшро дарк накарда, танҳо мекоҳад худро сафед қўнад. Суҳбати ором ва шахсӣ беш-тар натиҷа медеҳад.

– Оё қоидаҳои умумро бо иштироки худӣ хонан-дагон муайян кардан ду-руст аст?

– Бале, ҳатто хеле муфид. Вақте қоидаҳоро танҳо омӯз-гзор меғўяд, хонанда онҳо-ро ҳамчун талаботи аз боло додашуда қабул мекунад. Аммо агар худӣ хонандагон дар муҳокима иштирок ку-нанд, масъулияти онҳо беш-тар мешавад. Масалан, дар оғози соли таҳсил метавон пурсид: «Барои он ки синфи мо пешсаф бошад, қадом қоидаҳоро бояд риоя кунем?»

Баъд пешниҳодҳоро ҷамъ намунда, чанд қоидаи асоси-ро интихоб кардан мумкин.

– Чӣ гуна метавон хо-нандаи мушқилтарбияро ба ҳамкорӣ ҷалб кард?

– Аввал ўро ҳамчун «хо-нандаи мушқилтарбия» қабул накардан лозим. Ин унвон агар дар зеҳни омӯзгор ҷой гирад, муносибат нохудоғоҳ тағйир меёбад. Мо бояд ба худ бигўем: «Ин қўдак муш-қил дорад», на ин ки «Ин

қўдак худ мушқилтарбия аст». Баъзан ба ҷўнин хонанда ягон вазифаи масъулиятнокро до-дан натиҷаи хуб медеҳад. Ма-салан, масъули гуруҳ, ёвари омӯзгор, масъули тахтаи синф ё иҷроии як вазифаи мушах-хас. Вақте қўдак эҳсос меку-над, ки ба ӯ бовар доранд, муносибати низ метавонад тағйир ёбад.

– Нақши волидон дар масъалаи интизомии хонан-да то чӣ андоза муҳим аст?

– Хеле муҳим. Мактаб та-нҳо наметавонад тамоми масъулияти тарбияро ба дўш гирад. Агар дар мактаб як та-лабот бошад дар хона тала-боти тамомам дигар, хонан-да сарғум мешавад. Аммо ҳамкорӣ бо волидон набояд танҳо ҳангоми пайдо шудани мушқил сурат гирад. Баъзан хуб аст, ки омӯзгор ба пада-ру модар на танҳо дар бораи хатои фарзандашон, балки дар бораи муваффақият ва рафтори хуби ӯ низ хабар диҳад. Ин муносибати боэъ-тимодро ба вуҷуд меорад.

– Аз таҷрибаи Шўмо, қадом як ҷўма ё усули омӯзгор ба хонанда бештар таъсир мерасонад?

– Ҷўмаҳои одӣ баъзан таъсири қалон доранд. Маса-лан: «Ман медонам, ки ту метавонӣ бештар қор кунӣ». Ин ҷўма ҳам талабот дорад, ҳам эътимод.

Ё вақте хонанда хато ме-кунад: «Ба хато роҳ додӣ, ак-нун бие фирк кўнем, ки чӣ та-вир онро ислоҳ мекунем». Ин гуна муносибат қўдакро аз тарси хато раҳо мекунад ва ба дўшӣ ӯ бори масъулият меғўзирад.

Ман ҳамеша қўшиш ме-

кардам, ки хубии хонандаро дар назди дигарон қайд ку-нам, вале камбудияшро, агар зарур бошад, алоҳида фаҳ-монам. Таърифи метавонад умумӣ бошад, танбеҳ бошад – то қўдак имкон шахсият ва боэҳтиромона.

– Агар ба таҷрибаи со-лҳои аввали омӯзгориати баргардед, дар муносибат ба интизомии хонандагон чиро дигар мекардед?

– Эҳтимом, қамтар фарёд меадам ва бештар гўш ме-кардам. Дар ҷавонӣ мо ме-хоҳем ҳама ҷиз зўд иҷро ша-вад: хонанда ҳомўш ниши-над, вазифаро иҷро қўнад, қоидаҳоро риоя намояд. Баъ-дтар мефаҳмӣ, ки барои тар-бия вақт лозим аст. Имрўз ман медонам, ки баъзан як суҳ-бати панҷдақиқина метаво-над аз даҳ дақиқа танбеҳ бештар натиҷа диҳад. Омӯз-гор ҳам бояд аз ҳамаи хатои омӯзад.

– Ба омӯзгори ҷавоне, ки синфашро идора кар-да наметавонад, чӣ масли-ҳат медедед?

– Пеш аз ҳама, ноумед нашавад. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўшиш нақунед, ки худро аз ҳақ зиёд сахтгир нишон диҳед. Қоидаҳои равш-нан муқаррар қўнед, ба онҳо худатон низ риоя намоед, нисбат ба ҳамаи хонандагон одил ва дар муносибат усту-вор бошед. Идора кардани синф маҳоратест, ки бо таҷ-риба ташаққул меёбад. Аз рўзи аввал қўши